

Et systematisk rammeverk for intensivsykepleieres ikke-tekniske ferdigheter (ITF)

Bygger på Anesthetists' Non Technical Skills (ANTS); Nurse Anaesthetists Non-Technical Skills (N-ANTS) (DIMS); N-ANTS-no; N-INTS-no (Upublisert)

Tilpasset Master i spesialsykepleie, spesialisering intensivsykepleie ved UiA

Borghild Kristin Lohndal Tønnessen (Intensivstudent, kull 2020)
Terje Håkon Kvarsnes (Intensivsykepleier, SSK)
Ellen Benestad Moi (Intensivsykepleier og førstelektor, UiA)

Desember 2020

Situasjonsbevissthet – Omfatter ferdigheter angående opprettholdelse av full oppmerksomhet over arbeidssituasjonen ved å integrere relevant informasjon fra omgivelsene; forstå betydningen av innhentet informasjon, og forutse hva som kan hende videre. Kategorien inneholder tre elementer: innhente informasjon, identifisere og forstå, forutse/være i forkant

Innhente opplysninger - Samle aktivt og systematisk inn all relevant informasjon i den enkelte situasjonen, gjennom kontinuerlig observasjon og overvåking av pasientomgivelsene

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Er strukturert ved innhenting av opplysninger som har betydning for den gitte situasjonen 	<ul style="list-style-type: none"> Er ustrukturert og fragmentert ved innhenting av opplysninger om pasientsituasjonen
<ul style="list-style-type: none"> Skjerper oppmerksomheten når situasjonen krever det 	<ul style="list-style-type: none"> Er uoppmerksom og ukonsentrert ved oppdatering av opplysninger relevant for pasientsituasjonen
<ul style="list-style-type: none"> Søker aktivt informasjon for å identifisere eventuelle problemer 	<ul style="list-style-type: none"> Etterspør ikke opplysninger ved uklarheter
<ul style="list-style-type: none"> Innhenter informasjon fra pasient, pårørende og medarbeidere 	<ul style="list-style-type: none"> Henter ikke aktivt informasjon fra pasient, pårørende og medarbeidere

Identifisere og forstå sammenhenger - Bruker de innsamlede opplysninger i forståelsen av situasjonen og tilpasser handlingene deretter

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Forstår og integrerer informasjon fra pasient, pårørende og medarbeidere i håndtering av situasjonen 	<ul style="list-style-type: none"> Fanger ikke opp, overser og tilpasser ikke signaler og informasjon som bør føre til endringer i behandlingsopplegg og adferd
<ul style="list-style-type: none"> Erkjenner egne begrensninger 	<ul style="list-style-type: none"> Erkjenner ikke egne manglende evner, kompetanse og ressurser
<ul style="list-style-type: none"> Tilpasser kommunikasjon og adferd til situasjonen, og skaper god atmosfære omkring løsning av situasjonen 	<ul style="list-style-type: none"> Tilpasser ikke kommunikasjon og adferd til situasjonen

Forutse og være i forkant – Spørre "hva hvis...?" spørsmål, og tenke høyt omkring mulige resultater og konsekvenser av handlinger og tiltak, for å kunne forutsi hva som kan skje i nær framtid

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Kommuniserer kunnskap om når det kan oppstå kritiske situasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> Handler ikke, blir usikker og stresset når situasjonen ikke går som forventet
<ul style="list-style-type: none"> Tenker fremover i forløpet og planlegger tiltak for å unngå eller begrense potensielle problemer («føre var» prinsippet) 	<ul style="list-style-type: none"> Tenker ikke igjennom potensielle risikomomenter og problemer
<ul style="list-style-type: none"> Tar ikke den nåværende situasjonen for gitt 	<ul style="list-style-type: none"> Ser og forstår ikke viktigheten av små detaljer som kan varsle problemer (lage fikseringsfeil)
<ul style="list-style-type: none"> Gjenkjenner tegn til utvikling av kritiske situasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> Oppdaterer ikke løpende om situasjonen går som forventet

Beslutningstaking - Omfatter ferdigheter angående bedømming og valg av handlingsalternativer, både under normale forhold og i tidspresede akutsituasjoner. Kategorien inneholder tre elementer: identifisere handlingsalternativer, vurdere risikofaktorer og velge handlingsalternativ, revurdere

Identifisere handlingsalternativer - Skaffe oversikt over mulige handlingsalternativ for å kunne ta en beslutning eller løse et problem

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> • Identifiserer handlingsalternativer basert på faglig vurdering og tidligere erfaringer 	<ul style="list-style-type: none"> • Overveier ikke systematisk grunnlaget for sine beslutninger
<ul style="list-style-type: none"> • Søker hjelp og/eller diskuterer ulike handlingsalternativer med kolleger 	<ul style="list-style-type: none"> • Er ikke mottakelig for innspill for å treffe beslutninger
<ul style="list-style-type: none"> • Er oppmerksom på alternative løsninger (har en plan B) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tar en forhastet beslutning, selv om det er tid til å vurdere alternative løsninger
	<ul style="list-style-type: none"> • Spør ikke andre teammedlemmer om forslag til handling når det er aktuelt

Vurdere risikofaktorer og velge handlingsalternativ - Avveie fordeler og ulemper ved ulike handlingsalternativ, og velge en løsning eller handling basert på dette

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> • Vurderer risiko/farer ved ulike handlingsalternativ 	<ul style="list-style-type: none"> • Fastholder beslutninger (plan A) på tross av tegn på behov for nye beslutninger (plan B)
<ul style="list-style-type: none"> • Avveier handlingsalternativ på bakgrunn av pasientens tilstand 	<ul style="list-style-type: none"> • Innhenter ikke relevant informasjon om et ukjent medikament eller pasienttilstand
<ul style="list-style-type: none"> • Vurderer kritisk tidsbruk ved ulike handlingsvalg 	<ul style="list-style-type: none"> • Ser kun ett mulig handlingsalternativ (tunnelsyn) eller blir handlingslammet
<ul style="list-style-type: none"> • Sier fra om oppgaver som går utover egen kompetanse 	<ul style="list-style-type: none"> • Er ikke bevisst og gir ikke uttrykk for personlige begrensninger

Revurdere - Fortløpende vurdering av beslutninger, endre planen ved behov

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> • Revurderer pasientens tilstand etter behandling og/eller tiltak ved hjelp av fortløpende oppsummeringer 	<ul style="list-style-type: none"> • Tar nye beslutninger uten å revurdere gamle beslutninger
<ul style="list-style-type: none"> • Anvender systematisk faglig vurdering og tidligere erfaringer som beslutningsgrunnlag 	<ul style="list-style-type: none"> • Anvender ikke strukturert vurdering av handlinger (for eksempel ved hjelp av ABCDE-tilnærming og kommunikasjonsstrukturen ISBAR)
<ul style="list-style-type: none"> • Viser kunnskap om når det er nødvendig å skifte fra plan A til plan B 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurderer ikke om planen går som forventet
<ul style="list-style-type: none"> • Inkluderer andre teammedlemmer i revurdering 	<ul style="list-style-type: none"> • Inkluderer ikke andre teammedlemmer i revurdering

Oppgaveløsning - Omfatter ferdigheter angående organisering av ressurser og iverksetting av nødvendige handlingsstrategier i forhold til avdelingsrutiner og kliniske standarder. Kategorien inneholder fire elementer: planlegger og forbereder, prioriterer, identifiserer og anvender ressurser og overholder standarder og sikrer kvalitet

Planlegge og forberede - Utvikle strategier for å håndtere den aktuelle oppgaven og eventualiteter som kan oppstå, revurdere strategiene og iverksette nødvendige tiltak for å komme i mål

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Avklarer og begrunner en hensiktsmessig oppgaveløsning og plan med teamet 	<ul style="list-style-type: none"> Planlegger eller strukturerer ikke egne og felles oppgaver
<ul style="list-style-type: none"> Planlegger systematisk ut fra ABCDE-prinsipper 	<ul style="list-style-type: none"> Endrer ikke plan eller rutine når situasjonen krever det
<ul style="list-style-type: none"> Finner fram nødvendige medikamenter og utstyr på forhånd 	<ul style="list-style-type: none"> Klargjør ikke, eller har ikke tilgjengelig aktuelle medikamenter og utstyr før i siste øyeblikk
<ul style="list-style-type: none"> Endrer en planlagt og strukturert oppgaveløsning når det er nødvendig å handle annerledes 	<ul style="list-style-type: none"> Avviker systematisk uten å forklare hvorfor

Prioritere - Vurdere fortløpende betydning av oppgaver, tiltak, potensielle problemer og opplysninger i forhold til tidsbruk og alvorlighetsgrad; identifisere nøkkelområder og holde fokus uten å la seg bli distrauert av mindre betydningsfulle forhold

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Anvender en systematisk tilnærming i prioritering av oppgaver (f.eks. ABCDE) 	<ul style="list-style-type: none"> Lar seg bli distrauert i prioritering av oppgaver
<ul style="list-style-type: none"> Prioriterer egne oppgaver ut fra hva som er hensiktsmessig i den gitte situasjon 	<ul style="list-style-type: none"> Ber ikke om hjelp når oppgavene er for mange, for mye skjer samtidig
<ul style="list-style-type: none"> Skiller mellom viktige og mindre viktige oppgaver 	<ul style="list-style-type: none"> Glemmer eller overser viktige oppgaver

Identifisere og anvende ressurser - Innhente nødvendige og tilgjengelige ressurser for å gjennomføre oppgaven (personale, ekspertise, utstyr mm.). Anvende ressursene med minst mulig avbrudd og stress, og uten å påføre pasient og andre medlemmer i teamet unødvendig belastning

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Identifiserer tilgjengelige ressurser, og ber om ekstra ressurser ved behov 	<ul style="list-style-type: none"> Etterspør ikke teammedlemmers ressurser, og undersøker ikke hvilke andre tilgjengelige ressurser som finnes
<ul style="list-style-type: none"> Organiserer ressurser og fordeler oppgaver til aktuelle teammedlemmer 	<ul style="list-style-type: none"> Ber ikke om hjelp, og anvender ikke egne og tilgjengelige ressurser
<ul style="list-style-type: none"> Arbeider med flere oppgaver samtidig når situasjonen krever det 	<ul style="list-style-type: none"> Arbeider ikke med flere oppgaver samtidig, og ikke parallelt med teamet ved oppgaveløsningen

Overholde standarder og kvalitet - Sikre trygghet og kvalitet ved å anvende anerkjente prinsipper, standarder for god praksis og kliniske retningslinjer

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Følger veiledninger, retningslinjer og prosedyrer for hygiene, behandlingsregimer og dokumentasjon mm. 	<ul style="list-style-type: none"> Følger ikke vedtatte retningslinjer, og begrunner ikke avvik fra disse
<ul style="list-style-type: none"> Utfører dobbeltkontroll av medikamenter og kontrollerer medisinsk teknisk utstyr 	<ul style="list-style-type: none"> Undersøker ikke om utstyr og medisiner er klart til bruk
<ul style="list-style-type: none"> Kontrollerer aktuelt medisinsk teknisk utstyr før hver pasientsituasjon 	

Teamarbeid - Omfatter ferdigheter angående samarbeid i gruppe for å sikre en effektiv og felles gjennomføring av oppgaven. Hovedfokus er på teamet, fremfor oppgaven. Kategorien inneholder fem elementer: utveksle informasjon, vurdere roller og kompetanser, vise autoritet og gjennomslagskraft, koordinere aktiviteter, støtte andre teammedlemmer.

Utteksle informasjon - Dele kunnskap og opplysninger som er nødvendige for samarbeid i teamet, og gjennomføring av oppgaven

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Kommuniserer relevante vurderinger og observasjoner til teammedlemmer for å gi lik situasjonsforståelse (f.eks. status på ABCDE-vurderinger) 	<ul style="list-style-type: none"> Kommuniserer og varsler ikke endringer i pasienttilstanden til teammedlemmer, og gjør ikke situasjonens alvor klart for teammedlemmer - bidrar ikke til å gi lik situasjonsforståelse.
<ul style="list-style-type: none"> Anvender strukturert, presis, faglig begrunnet og lett forståelig kommunikasjon (Closed-loop, ISBAR) 	<ul style="list-style-type: none"> Utrykker seg ikke klart og konsist og anvender ikke sikker kommunikasjon (for eksempel closed loop kommunikasjon og ISBAR)
<ul style="list-style-type: none"> Opprettholder nøyaktig og korrekt dokumentasjon 	<ul style="list-style-type: none"> Gir utilfredsstillende rapport og dokumentasjon
<ul style="list-style-type: none"> Søker aktivt tilbakemelding på løsning av problem eller plan for oppgaveløsning 	<ul style="list-style-type: none"> Kontakter ikke relevant personell for å løse problemer

Vurdere roller og kompetanser - Vurdere egne og andre teammedlemmers ferdigheter og evne til å håndtere situasjoner; være oppmerksom på faktorer som kan begrense evnen til å handle effektivt og trygt.

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Er bevisst egen rolle og kompetanse i teamet, og ber om hjelp når det er nødvendig 	<ul style="list-style-type: none"> Går inn i eksisterende team uten å klargjøre sitt kompetansenivå og rolle
<ul style="list-style-type: none"> Presenterer seg for nye teammedlemmer 	<ul style="list-style-type: none"> Tar på seg oppgaver utover eget kompetansenivå
<ul style="list-style-type: none"> Avklarer og er bevisst på teammedlemmenes ulike kompetansenivå og erfaringsbakgrunn 	<ul style="list-style-type: none"> Etterspør ikke faglig dialog eller sparring omkring løsning av oppgaver
<ul style="list-style-type: none"> Er oppmerksom på egne og andre teammedlemmer som har nedsatt mestringsevne på grunn av stress eller tretthet 	<ul style="list-style-type: none"> Overser hvordan andre teammedlemmer utfører sine oppgaver

Koordinere aktiviteter - Kjenne roller og ansvarsområder til de ulike teammedlemmene (uavhengig av kompetanse), og engasjere seg aktivt for å tilpasse dette den aktuelle situasjonen

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> Bekrefter roller og ansvar til teammedlemmene 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinerer ikke egne og andres arbeidsoppgaver
<ul style="list-style-type: none"> Er fleksibel og behjelpelig, tar hensyn til andre faggruppers behov 	<ul style="list-style-type: none"> Hindrer at teamet klarer å løse oppgaven (ved f.eks. tidsbruk, manglende kompetanse og samarbeidsevne)
<ul style="list-style-type: none"> Er villig til å omstille seg slik at oppgaven løses hensiktsmessig 	<ul style="list-style-type: none"> Stoler for mye på at teamet er kjent med hvordan oppgaven skal løses, gjør antakelser og tar ting for gitt
<ul style="list-style-type: none"> Viser interesse og engasjement for at teamet kan arbeide sikkert og anvende ressurser effektivt 	

Vise autoritet og gjennomslagskraft - Vite når og hvordan en aktiv rolle er nødvendig for å sikre en trygg og effektiv oppgaveløsning

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> • Viser nødvendig autoritet ved delegering og løsning av oppgaver 	<ul style="list-style-type: none"> • Viser autoritet når det ikke er belegg for det
<ul style="list-style-type: none"> • Sier klart og tydelig fra til teammedlemmer hvis sikkerheten er truet 	<ul style="list-style-type: none"> • Unnlater å ta opp problemstillinger, kommuniserer eller argumenterer ikke faglig med mer erfarne kollegaer eller andre faggrupper
<ul style="list-style-type: none"> • Sikrer at de andre teammedlemmene hører etter ved formidling av viktig informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Er utydelig og når ikke frem med relevante faglige argumenter

Støtte andre teammedlemmer - Vise forståelse og respekt for andres arbeid og ansvarsområder, og bidra til en hensiktsmessig ivaretagelse av oppgaven. Yte fysisk, kognitiv eller emosjonell støtte til andre teammedlemmer ved behov

Kjennetegn på forsvarlig og hensiktsmessig adferd	Kjennetegn på uforsvarlig og uhensiktsmessig adferd
<ul style="list-style-type: none"> • Er imøtekommende og lydhør 	<ul style="list-style-type: none"> • Respekterer ikke teammedlemmers arbeids- og ansvarsområde
<ul style="list-style-type: none"> • Er oppmuntrende og gir støtte til trøtte, sultne og stressede teammedlemmer 	<ul style="list-style-type: none"> • Svarer nedlatende eller avvisende på andres forespørsler
<ul style="list-style-type: none"> • Anerkjenner og roser andre teammedlemmers gode innsats 	<ul style="list-style-type: none"> • Etterspør informasjon på et upassende tidspunkt
<ul style="list-style-type: none"> • Er i forkant når kollegaer har behov for utstyr eller informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Støtter ikke teammedlemmer i nye eller vanskelige situasjoner